

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ τῶν συμποσίων τῶν ἀρχαίων.

Καθὼς πάρὰ τοῖς Ρωμαίοις διακρίνεται ἡ κυρίως λέξη μόνη εοεπα καὶ ἡ πάντη αὐτῆς ἀνεξάρτητος comissatio, ἡ ὅποια ὅμως πολλάκις παρηκολούθει ἐκείνην, οὕτω πρέπει νὰ διακριθῇ καὶ τὸ δὲ ἐπίνοιαν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ συμποσίου ἡ πότου. Εἶναι ἀληθινὰ συνηθεστάτη ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ δείπνου, τούτεστιν ἀπὸ τῆς βρώσεως τῶν φαγητῶν, εἰς τὸν πότον, καθὼς ἀποδεικνύεται ἐκ διαφόρων χωρίων τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἀλλ᾽ ὅμως εἶναι ὁ πότος νέον τι δρᾶμα, εἰς τὸ ὅποδον παρουσιάζονται εἰς ἡμᾶς πάντη διάφοροι σκηναὶ, πολλάκις δὲ καὶ πρόσωπα διάφορα τῶν τοῦ δείπνου. Οἱ Ἑλληνες δειπνοῦντες δὲν ἐγεύοντο ἐναλλὰξ βρωμάτων καὶ πότων· διότι ἔξ οὖλων τῶν δεδομένων συμπεραίνεται, ὅτι, ἐν ὅσῳ ἔτρωγον, δὲν ἔπινον οἶνον. Ἀληθινὰ δὲ Ἀθήναιος λέγει Βιβλ. γ'. σελ. 125, "ὅτι δ' ἔπινον καὶ γλυκὺν οἶνον", μεταξὺ ἐσθίοντες Ἀλεξίς φησιν ἐν Δρωπίδῃ. ,

"Εἰσῆλθεν ἡ τάΐρα φέρδυστα τὸν γλυκύν. ,

"Εὐ ἀργυρῷ ποτηρίῳ πετάχνῳ τινὶ κ.τ.λ. ,

Ἄλλὰ τοῦτο πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἔξαιρεσις τοῦ κανύρος· τούλαχιστον κεκραμένος οἶνος δὲν ἐπίνετο πρὸ τῆς εἰς τοὺς δείπνους πάντοτε συνήθους σπουδῆς. Αἱὰ τοῦτο καὶ ὠνομάζετο αὐτὸ τὸ γεῦμα ἀκράτου πρῶτον ποτήριον;

ως μαρτυρεῖ ὁ Σχολιαστής τοῦ Ἀμιστοφάνους εππ. 85,
 “ τὸ πρῶτον ποτήριον ἀγαθοῦ δαίμονος ἔπινον,, ὅπου-
 θεν ἐλήφθη ἡ προσθήκη εἰς τὸν Σουΐδαν. “ ἄλλοι δέ
 φασι τὸ πρῶτον ποτήριον οὕτω,, [δηλ. ἀγαθοῦ δαίμο-
 νος] λέγει εσθα. Τοῦτο βεβαιώνει καὶ ὁ Πλούταρχος
 ἀποδακιμάζων τὰ εἰς τοὺς χρόνους του συνήθη προπόματα
 καὶ λέγων “ μέγα δὲ καὶ τὸ τῶν καλουμένων προπομά-
 ,, των οὐδὲ γάρ ὄντωρ οἱ παλαιοὶ πρὶν ἐντραγεῖν ἔπινον. ,,
 Συμποσ. ἡ 9. 3.

Τὰ συμπόσια λοιπὸν ταῦτα, ἀρτυνόμενα μὲ ποικίλους
 τερπνοὺς διαλόγους, ἵλαρυνόμενα μὲ μουσικὴν, ὅρχησιν
 καὶ ἄλλας τέχνας, μὲ παντοειδῆ παίγνια καὶ ἀστειεύματα
 παριστάνουσι. Θέαν εἰς ἄκρον εὐφρόσυνον ἡ δὲ εὐφροσύνη
 αὗτη κινήτη ἡ χάρις τῶν ἡθῶν καὶ τοῦ τρόπου δὲν συμβάλ-
 λει ὀλίγον εἰς τὸ νὰ καθιστᾶ τερπνοτάτας τὰς ἐπιτυχεῖς
 περιγραφὰς τῶν τοιούτων συμποσίων, ὅποιας τὰς ἀπαν-
 τῶμεν εἰς τὰ συγγράμματα τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, οἵ-
 ον τὴν φυσικὴν καὶ τερπνὴν διήγησιν τοῦ Εενοφῶντος,
 τῆς ὅποιας ἡ ξωηρότης καὶ ἀλήθεια μᾶς πείθει, ὅτι ἀνα-
 γινώσκομεν γεγονότος τινὸς ἐξιστόρησιν, τὰς πνευματώ-
 δεις καὶ φαντασίας πλήρεις παραστάσεις τοῦ Πλάτωνος,
 τῶν ὅποιων καὶ ἡ ὑλὴ καὶ τὸ ἔλδος μᾶς φέρουσιν εἴκ-
 λήθην, ὅτι λόγοι οὐτω βαθέως ἐσκεμμένοι καὶ τὴν οὐ-
 σταν τῆς ἀγάπης καθ' ὥρισμένον καὶ μόνιμον σχέδιον δια-
 σταθμῶντες, δὲν δύνανται νὰ ἴναλ ποτε αὐτοσχέδιοι.
 Ἡτον ἀτυχεστάτη ἐπίνοια τοῦ Πλουτάρχου [ἄν τῳ ὅντε
 τὸ περὶ οὐ ὁ λόγος πόνημα ἀνήκῃ εἰς τὸν Πλούταρχον]
 νὰ παραθέσῃ πρὸς τὰ ῥηθέντα ἀριστουργήματα τὰς ἀη-
 δεῖς καὶ σοφιστικὰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἀμφισβητήσεις,
 αἱ δποῖαι τῷ ὅντι τοὺς ἀτιμάζουσι, καὶ τῶν ὅποιων τὴν
 ἀθλιότητα ἐδύνατο νὰ ὑπερβῇ μόνον τὸ ἄχαρι καὶ κα-
 κόγευστον τῶν δειπνοσοφιστῶν τοῦ Ἀθηναίου, τοὺς ὅ-
 ποιοὺς ὁ σκοπὸς τοῦ γραμματικοῦ καθιστᾶ συγγρω-
 στούς. Τὸ ὑντίθετον τῶν εὐθύμων ἐκείνων εἰκόνων, εἰς τὰς
 ὅποιας ἡ εἰρίγη κυριεύει, συνοδευομένη μὲ ἐρεσχελίας

καὶ ἀγχίνους ἀμφισβητήσεις, παριστάνει τὸ τοῦ Λουκιανοῦ συμπόσιον τῶν Λασπιθῶν, τὸ ὅποῖον φαίνεται μὲν κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ Λουκιανοῦ, ἐπὶ τὸ κωμικώτερον παρεσχηματισμένον, εἴναι δμως πλῆρες χαρακτηρισμῶν ἐπιτυχῶν καὶ ἀστειοτάτων. Ἀληθινὰ αἱ ῥηθεῖσαι τῶν συμποσίων περιγραφαὶ προσφέρουσιν εἰς ἡμᾶς ὀλίγον ὄφελος πρὸς γνῶσιν τῶν καθ' ἔκαστα ἡθῶν καὶ τοῦ ὑλεκοῦ τῶν συμποσίων, τὰ δὲ πρόσωπα, τὰ ὄποια εἰς αὐτὰς παρουσιάζονται ἔμπροσθέν μας, ὡνήκουσιν εἰς τόσον ὑψηλὴν τάξιν, καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτῶν δύναμις φαίνεται εἰς τὸν σύλλογόν των τοῦτον τόσον ἐπιτεταμένη, ὥστε χρείσναται σμικρύνωμεν πολὺ τὸ μέτρον, ἀν θέλωμεν ἐξ αὐτῶν νὰ σχεδιάσωμεν σκηνήν τινα τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων βίου καθόλου δμως παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς αἱ περιγραφαὶ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ Πλάτωνος τὸ σχεδίασμα τοῦ πίνακος, διτις εἴναι ἐπιτήδειος νὰ δεχθῇ καὶ ἀσημαντοτέρας εἰκόνας.

Αὐτὸ τὸ ὄνομα μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ γεῦσις τοῦ ποτηρίου εἰς τὴν συναναστροφὴν ἥτο ὁ κύριος σκοπὸς τῶν συμποσίων ἄλλο δὲ ποτὸν πλὴν τοῦ ἀμπελίνου οἶνου καὶ τοῦ ὕδατος δὲν ἐγνώριζεν ὁ Ἑλληνος λέγεται μὲν κατὰ τὸν σικελιώτην Διόδωρον βιβλ. δ. 2. ὅτι αὐτὸς ὁ Διόνυσος ἐφεῦρε καὶ τὸ ἐκ τῆς κριθῆς ποτόν. “Εὑρεῖν δ' αὐτὸν,, καὶ τὸ ἐκ τῆς κριθῆς κατασκευαζόμενον πόμα, τὸ προ,, σαγορευόμενον μὲν ὑπὸ ἐνίων ζύθος, οὐ πολὺ δὲ λει,, πόμενον τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας,, [Παραβ. Εὔσταθ. Ιλιάδ. λ. 637, σελ. 871, 57. καὶ χ. 283, σελ. 1270, Η, ὅπου ἀναφέρονται τὰ ὄνόματα βρύτος καὶ πίνος], καὶ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἥτο τὸ ποτὸν τοῦτο σύνηθες, Ἡρόδ. β. 77, ὡς εἰς τὰς φοινικοφύτους χώρας τῆς Ἀσίας συνειθίζετο ὁ φοινικίνος οἶνος, Ἡρόδ. α, 193, 194, [ὅπου συμπεραίνεται ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Εὔσταθίου εἰς Ὁδυσσ. β. “οἶνον φοινικίνου βίκος,, ὅτι πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ “βίκους φοινικῆτον κατάγουσι οἶνον πλέον],, ἀλλὰ δὲν ἀπαντᾶται που σημεῖον, ὅτι τοιαῦτα ποτὰ

εἰχόν ποτε εἰσαχθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ή δὲ ἀφθονία τοῦ εὐγενεστέρου οἰνοφόρου φυτοῦ καθίστα περιπτὸν πᾶν ποτὸν ἀντικατάστατον. Διὰ τοῦτο ὁ οἶνος εἶναι τὸ γενικὸν ποτὸν τοῦ Ἑλληνος ἀνδρὸς, καὶ αὐτὸι οἱ δοῦλοι καὶ μισθωτοὶ ἐργάται λαμβάνουσι μέρος οἴνου, ἀν καὶ φαύλου ἡ ἐνίστε καὶ διεφθαρμένου. Δημοσθ. κατὰ Λακρ. σελ. 933, “ τότε οἰνάριον τὸ κῶν, ὃγδοίκοντα στάμνοι ἔξε- „ στηκότος οἴνου, καὶ τὸ τάριχος ἀνθρώπῳ τινὶ γεωρ- „ γῷ παρεκομίζετο ἐν τῷ πλοίῳ — τοῖς ἐργάταις τοῖς „ περὶ τὴν γεωργίαν χρῆσθαι,, ἔτι Πλουταρχ. παραβ. Ἀριστ. καὶ Κάτ. 4. Ποιεῖν δὲ ἐργάται πίνουσι καὶ θε- ράποντες οἶνον. „ Τὸ εὔωνον τοῦ οἴνου [ἴδ. Boeckh, Staats hansk, ἄ. Ath. Th. I. S. 65, 107,] ἔξηγει τὸ πρᾶγμα, καὶ εἶναι ἵστος ἡ κυριωτέρα αἰτία, διὰ τὴν ὅ- ποιαν ἡ πόσις αὐτοῦ καθόλου κατήν τα εἰς τινα ὑπερ- βολήν. Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους ἥδη χρόνους ἔθεωρεῖτο ἡ γεῦσις τοῦ οἴνου ὡς ἡ ἔξαιρετος πηγὴ τῆς εὐθυμίας καὶ διαχύσεως, καὶ σύμφωνοι μὲ τὴν δόξαν ταύτην ὁ Μου- σαῖος καὶ ὁ Εὔμολπος παριστάνουσιν, ὅτι οἱ ἀγαθοὶ εἰς τὸν ἄδην ἀπολαμβάνουσι τὸν μισθὸν τῶν ἐναρέτων πρά- ξεών των μεθύοντες αἰώνιας. Πλάτ. Πολιτ. β· σελ. 363, “ Μουσαῖος δὲ τὸν νεανικώτερα τάγαθὰ καὶ ὁ νίος „ αὐτοῦ παρὰ θεῶν διδόσατι τοὺς δικαίους εἰς ἄδου γάρ „ ἀγαγόντες τῷ λόγῳ καὶ κατακλίναντες, καὶ συμπόσιον „ τῶν ὁσίων κατασκευάσαντες ἐστεφανωμένους ποιοῦσι „ τὸν ἀπαντα χρόνον ἥδη διάγειν μεθύοντας, ἡγησάμε- „ νοι κάλλιστον ἀρετῆς μισθὸν μέθην αἰώνιον. „ Τὰ νεανικώτερα ἡγαθὰ δηλοῦσιν, ὅτι τὰ συμπόσια, ὡς πανταχόθεν βεβαιώνεται, ἥσαν συνεχέστερα μεταξὺ τῶν νέων, φαίνεται δὲ ὅτι νηφαλιότης καὶ μετριοποσία δὲν ἥσαν ἐκ τῶν πρώτων ἀρετῶν τούλαχιστον τῶν Ἀθη- ναίων. Ο Πλάτων, ὅστις ἐν τοῖς νό μοις I. σελ. 637 ὑπερασπίσθη σπουδαίως τὰ ἀττικὰ ἥθη κατὰ τῶν σπαρτιτῶν, ἀποφαίνεται VI. σελ. 775 ὅτι εἰς τὰ Διο- νύσια ἥτο συγχωρημένη ἡ μέθη· “ πίνειν δὲ εἰς μέθην

„ οὔτε αλλοθί που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον
 „ δόντος θεοῦ ἑορταῖς, οὐτ' ἀσφαλές. „ Ἐνταῦθα δι-
 καιολογεῖ βέβαια τὴν μέθην αὐτὴν ἡ σημασία τῆς ἑορ-
 τῆς, καθ' ἥν δὲν ἔπρεπε κάνεις νὰ πίνῃ καθαρὸν ὕδωρ,
 ἀλλ' ὅμως καὶ τὰ συμπόσια ἐτελείωνον συνήθως μὲ μέθην,
 καὶ διὰ τοῦτο ἀπηγορεύοντο εἰς τὴν Σπάρτην καὶ Κρήτην.
 Μίν. σελ. 320. “ Πολλῶν γὰρ ὄντων ἀνθρώπων καὶ
 „ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων οὐκ ἔστιν οἵτινες ἀπέχονται
 „ συμποσίων καὶ ταύτης τῆς παιδιάς, οὐν ἔστιν οἶνος,
 „ ἄλλοι ἡ Κρήτες καὶ Λακεδαιμόνιοι. „ Ἀναφέρεται
 ὅμως εἰς τὰ ἀποφθέγματα τοῦ Πλουτάρχου ἀνεκδοτόν τε
 τοῦ Ἀγησιλάου ὡς συμποσιάρχου. Παράβ. καὶ Πλου-
 ταρχ. Κλεομ. 13, καὶ Ἀθην. 1. σελ. 432.

Περὶ δὲ τῶν εἰδῶν τῶν Ἑλληνικῶν οἴνων, τῆς ποιό-
 τητος καὶ τῶν προτερημάτων αὐτῶν ἔχομεν πολλὰ ὀλι-
 γωτέρας πληροφορίας παρὰ περὶ τῶν οἴνων τῆς Ἰταλίας·
 οὐδὲ ἐδύναντο νὰ ἡναὶ ἐπίσης ἀντικείμενον τῆς καλλι-
 γευστίας, ὡς εἰς τὴν Ῥώμην. “Ο, τι λέγει ὁ Πλάτων ἐν
 Πολιτείᾳ βιβλ. ἐ. σελ. 475, “ τοὺς φιλοίνους οὐ
 „ τὰ αὐτὰ ταῦτα ποιοῦντας ὄρᾶς; πάντα οἶνον ἐπὶ¹
 „ πάσης προφάσεως ἀσπαζομένους” „ ἀληθεύει περὶ²
 ἐκείνων μόνον λεγόμενον, ὅσοι ἡσαν ἐπιδεδομένοι εἰς τὴν
 πόσιν. Ἀλλθινὰ ἐξέλεγεν ἔκαστος τὸν οἶνον κατὰ τὴν
 ἀρέσκειάν του, καὶ ἡγόραζε μετὰ τὴν ἀπόγευσιν αὐτοῦ,
 ὡς μαρτυρεῖ ὁ Αουκιανὸς Ἐρμότ. καὶ ὁ Εὐριπίδης Κύκλ.
 149, “ γεῦμα τὴν ὧνὴν καλεῖ „ ἀλλὰ δὲν διέκρινον μὲ
 τόσην προσοχὴν τὰ κλήματα κατὰ τοὺς βουνοὺς καὶ
 τὰς χώρας, ὅπου ἐφύοντο. Διὰ τοῦτο ὀλίγα ὄνόματα
 οἴνων εὑρίσκονται ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου χρόνου, καὶ ἀρκεῖ
 ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ γενικὴ προσηγορία τοῦ οἴνου. Ὁ
 Δημοσθένης ὀνομάζει οἴνους τινὰς κατὰ Λακρ. σελ. 935.
 “ Πᾶν γὰρ δῆπου τούναντίον εἰς τὸν Πόντον οἶνος εἰσά-
 „ γεται ἐκ τῶν τόπων τῶν περὶ ἡμᾶς, ἐκ Πεπαρήθου καὶ
 Κῶ, καὶ Θάσιος, καὶ Μενδαῖος „ καὶ ἀν προσεθῆ εἰς αὐ-
 τοὺς ὁ οἶνος τῆς Χίου, τῆς Δέσβου, τῆς Νάξου, ὁ καὶ

βίβλινος κατὰ τὸν Δημοσθένην λεγόμενος, καὶ ὁ Πράμνιος, πληροῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν περιφημοτέρων οἴνων τῶν ἀρχαίων, ἀν καὶ κατὰ τὸν Στράβωνα βιβλ. ιδ. 1, 15, καὶ κατὰ τὸν Ἀθήναιον βιβλ. ἀ. 42, ἐδύναντο νὰ καταλεχθῶσι περισσότερα οἴνων εἶδη. 'Ο Χῖος οἶνος φαίνεται ὅτι ὃ τιμιώτερος, καθὼς συμπεραίνεται ἐκ τῆς τοῦ Δημητρίου ἀπολογίας, τοῦ ἐκγόνου Δημητρίου τοῦ Φαληρέως, ὅστις κληθεὶς ἔμπροσθεν τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ τὴν διαγωγήν του εἶπεν, " ἀλλὰ καὶ νῦν ἐλευθερίως ζῶ ; „, καὶ γὰρ ἐταίραν ἔχω τὴν καλλίστην, καὶ ἀδικῶ οὐδένα, „, καὶ πίνω Χῖον οἶνον. „, Ἀθήν. βιβλ. δ. σελ. 167, "Ο δὲ πράμνιος οἶνος ὁ καὶ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ περίφημος δὲν ἐτιμᾶτο πολὺ εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν αὐστηρὰν γεῦσίν του, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἀθήναιος βιβλ. I. σελ. 80, "Οὕτω Ἀριστοφάνης οὐχ ἥδεσθοι Ἀθηναίους φησὶ λέ- „, γων, τὸν Ἀθηναίων δῆμον οὔτε ποιηταῖς ἥδεσθαι „, σκληροῖς καὶ ἀστεμφέσιν, οὔτε πραμνίοις σκληροῖς „, οἴνοις, συνάγουσι τὰς ὁφρῦς τε καὶ τὴν κοιλίαν, ἀλλ' „, ἀνθοσμίᾳ καὶ πέπονι νεκταροσταγεῖ. „, Ὁ θάσιος οἶνος ἀναφέρεται συνεχέστατα ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους. Οἴνους τῆς Ἰταλίας δὲν εὑρίσκει τις ἀναφερομένους εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους· ὅμως εἶναι πιθανώτατον, ὅτε εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀκμῆς τῶν ἵταλιωτίδων καὶ σικελιωτίδων πόλεων αἱ ἄμπελοι ἐκαλλιεργοῦντο ἐπιμελῶς εἰς ἐκείνην τὴν ἀξιόλογον καὶ εἰς τοῦτο προσφορωτάτην γῆν, καὶ ὅτι τὸ προϊὸν αὐτῶν μετεκομίζετο εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς καὶ ὁ σικελικὸς πυρὸς καὶ ἄλλα προϊόντα τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας. 'Ο Θεόπομπος ὅμως [παρὸ Ἀθηναίῳ σελ. 26] γνωρίζει ἀκριβῶς τοὺς ἵταλικοὺς οἴνους καὶ ἀποδίδει εἰς ἔκαστον αὐτῶν ἰδιότητάς τινας· ὁ δὲ παρὰ Λουκιανῷ [Πλοῖον ἡ εὐχαὶ 23] πλούσιον ἕαυτὸν ὀνειροπόλων θέλει εἰς τὸ μέλλον νὰ ἔχῃ εἰς τὴν τράπεζάν του μόνον οἶνον ἔξι Ἰταλίας. 'Ο δὲ Πολυδεύκης λέγει σ. 16, "οὐπω γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸν Ἰταλιώτην ἀκριβῶς ἥδεσαν, „, ἐπεὶ οὐκ ἔστιν δυ τικα ἀγ τούτου προῦθεσαν. „, Κατὰ

τὸ χρῶμα διηρεῖτο ὁ οἶνος εἰς μέλανα, λευκὸν καὶ κιρρόν.
 'Ο μέλας λέγεται ὅτι ἐκαλλιεργήθη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν
 Χίον, ως ἀναφέρει ὁ Ἀθῆναιος σελ. 26. "Θεόπομπος
 „ δέ φασι παρὰ Χίοις πρώτοις γενέσθαι τὸν μέλανα οἶ-
 „ νον — ὁ δὲ λευκὸς οἶνος ἀσθενής καὶ λεπτὸς, ὁ δὲ κιρ-
 „ ρὸς πέπτει ῥάον ξηραντικὸς ὡν" σελ. 32. Τῶν δὲ οἴνων
 „ ὁ μὲν λευκὸς, ὁ δὲ κιρρὸς, ὁ δὲ μέλας. ,,

Οἱ οἶνοι δὲν ἐτηροῦντο πάντοτε καθαροὶ καὶ ἀμιγεῖς,
 ἀλλ' ἀνεμιγνύετο πολλάκις ὁ εἰς μὲ τὸν ἄλλον, ως μαρτυ-
 ρεῖ ὁ Θεόφραστος παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 32. "Ἐάν τις κε-
 „ ράσῃ σκληρὸν καὶ εὔσμον μαλακῷ καὶ ἀσμῷ, κα-
 „ θάπερ τὸν Ἡρακλεώτην καὶ τὸν Ἔρυθραιόν, τοῦ μὲν
 „ τὴν μαλακότητα, τοῦ δὲ τὴν εὐσμίαν παρεχομένου
 „ κτλ. ,, "Ετι δὲ καὶ ὁ Πλούταρχος Συμπ. IV, 1, 2,
 " αἱ γὰρ ἀλλοιναὶ λεγόμεναι τάχιστα μεθύσκουσι· --
 „ διὸ φεύγουσι τὸν μεμιγμένον οἶνον οἱ πίνοντες, οἱ δὲ
 „ μιγνύοντες πειρῶνται λανθάνειν. ,, "Αν καὶ κατ' αὐτοὺς
 τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους προσετίθετο εἰς τὸν οἶνον ὕδωρ
 θαλάσσιον, δὲν εἶναι φανερόν ἀναφέρεται δὲ τοιαύτη μίξις
 κατὰ πρῶτον εἰς τὸν Διοσκορίδην ἐ. 27. Εἰς τὸν Πλίνιον
 XIV, 21, εἰς τὸν Πλούταρχον φυσ. ζητ. 10. σελ. 69,
 καὶ εἰς τὸν Ἀθῆναιον σελ. 26. 'Ο δὲ Πλούταρχος ἐν συμ-
 ποσίῳ V. 3, 1, μνημονεύει ἀκόμη, θτὶ καὶ ἐπισσώντο
 ἔντοσθεν οἱ πίθοι καὶ ὁ οἶνος ἐμιγνύετο μὲ ρότινην· τοῦτο
 δὲ συνηθίζετο μάλιστα εἰς τὴν Εὔβοιαν. 'Εκτὸς δὲ τούτου
 μετεχειρίζοντο καὶ ἄλλα μέσα διὰ νὰ καταστήσωσι τὸν
 οἶνον τερπνὸν καὶ εὔσμον, ως μαρτυρεῖ ὁ Ἀθῆναιος ἀ.
 σελ. 31. "Ἐχρῶντο δ' οἱ ἀρχαῖοι καὶ πώματί τινι ἔξ
 „ ἀρωμάτων κατασκευαζομένῳ, δὲ ἐκάλουν τρίμμα. ,, 'Ο
 οἶνος λοιπὸν οὐτος ἦτο κυρίως ἀρωματομιγής καὶ ἡγα-
 πάτο τούλαχιστον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς νέας κωμῳδίας.
 Ηολυδ. 5. 18. "Τὸ δὲ τρίμμα πόμα ἦν μετὰ ἀρωμάτων
 „ παρὰ τοῖς νέοις κωμικοῖς. ,, 'Αλλ' ἐνέβαλλον εἰς τὸν
 οἶνον καὶ μέλι, ως μαρτυρεῖ ὁ Θεόφραστος παρ' Ἀθηναίᾳ
 σελ. 32, "τὸν ἐν τῷ Πρυταγείῳ διδόμενον θαυμαστὸν

„ εἰναι τὴν ἡδονήν ἡρτυμένος γάρ ἐστιν ἐμβάλλουσι
 „ γὰρ εἰς τὰ κεράμια σταῖς μέλιτι φυράσαντες, ὥστε
 „ τὴν ὀσμὴν ἀπ' αὐτοῦ, τὴν δὲ γλυκύτητα ἀπὸ τοῦ σται-
 „ τὸς λαμβάνεται τὸν οἶνον. „ Παράβαλε καὶ Ηλούταρχ-
 συμποσ. I. I. 4. Ἡ παρὰ τοῖς Ρωμαίοις γενομένη μίξις
 τοῦ οἴνου μὲ μύρα ἀναφέρεται ἐνιαχοῦ ὅτι ἐγίνετο καὶ
 παρὰ τοῖς "Ελλησιν" οὕτῳ λέγει ὁ Αἰλιανὸς ποικιλ.
 Ἰστ. iβ. 31. "Τέ δὲ, οὐκ ἔκεινα τοῖς "Ελλησι τρυ-
 „ φῆς ἀπόδειξις; μύρῳ γὰρ οἶνον μιγνόντες οὕτως ἔ-
 „ πινον, καὶ ὑπερηναγκάζοντο τὴν τοιαύτην κρᾶσιν, καὶ
 „ ἐκαλεῖτο ὁ οἶνος μυρρίνιτης. „ Ἀναφέρει δὲ μάρτυρα
 τούτου τὸν Φιλιππίδην, ποιητὴν τῆς νέας κωμωδίας·
 καὶ εἴναι ἀπορίας ἄξιον, διάτι ἐφάνη τούτο εἰς τὸν Ρω-
 μαῖον παράδοξον, ἐνῷ ἀδιστάκτως συνηθίζετο εἰς τὴν
 Ρώμην. Τὸ δὲ παρὰ Πλουτάρχῳ συμπ. 3, περὶ τοῦ
 Ἀλεξιδήμου μνημονεύομενεν. " ἐπεὶ καὶ μειράκιον ἔτι
 „ μύρου σπουδαίου Θρασυβούλῳ κομισθέντος, εἰς ψυ-
 „ κτῆρα κεράσας μέγαν καὶ προσεγγέας ἄκρατον ἐξέπιεν,
 „ ἀμφιβάλλεται ἀν πρέπη ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἔμπληξιν, ἢ
 εἰς τὴν τρυφὴν τοῦ Ἀλεξιδήμου. Παράβαλε καὶ Ἀθή-
 ναιον β. σελ. 66.

Προσέτι, καθὼς παρὰ τοῖς Ρωμαίοις ἡ sapa καὶ τὸ
 defrutum, οὕτῳ παρεσκευάζετο καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ
 λεγόμενον ἔψημα οἴνου, ώς ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος ἐ-
 σελ. 31. " Ἀπυρον δὲ εἶπε τὸν οὐχ ἔψημένον. ἐχρῶντο
 „ γὰρ ἐφθοῖς οἴνοις", καὶ παρακατιών " καὶ γλύξις δ'
 „ οἴνος καλεῖται ὁ τὸ ἔψημα ἔχων. „

Ἡ ἡλικία τοῦ οἴνου ἕδιδε καὶ παρὰ τοῖς "Ελλησιν εἰς
 αὐτὸν μεγαλητέραν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ώς συμπεραίνε-
 ται ἐκ τῶν γνωστῶν στίχων τοῦ Πινδάρου Ολ. 9, 52,
 " αἰνεῖ δὲ παλαιὸν μὲν οἴνον, ἄνθεα δ' ὑμνων νεωτέρων. „
 " Ετι ἐκ τῶν τοῦ Εὐβουλίδου παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 25.

" "Διοπον δὲ τὸν μὲν οἴνον εὐδοκιμεῖν ἀεὶ „

" " Πάρα ταῖς ἐταίραις τὸν παλαιὸν, ἄνδρα δὲ „

“ Μή τὸν παλαιὸν, ἀλλὰ τὸν νεώτερον. ”

Καὶ ἐκ τοῦ Ἀλέξιδος αὐτόθι β'. σελ. 36.

“ Οἶνον δὲ τὸν παλαιότατον σπουδάζομεν. ”

Ἄμφιβάλλεται ὅμως, ἂν παλαιὸς οἶνος λέγηται ἐνταῦθα
ἢ ἔχων ἡλικίαν τοιαύτην, ὅποια ἀπητεῖτο εἰς τὴν Ῥώ-
μην. Οἶνος ἑκκαιδεκέτης θεωρεῖται παρ’ Ἀθηναίῳ ιγ.
σελ. 584, ως λίαν παλαιός. “ ἐπιδόντος δέ τινος οἴνου
,, ἐν ψυκτηριδίῳ μικρὸν καὶ εἰπόντος, ὅτι ἑκκαιδεκαέτης
,, Μικρός γε, ἔφη, ως τοσούτων ἔτῶν. ,, Παρὰ δὲ τῷ
Λουκιανῷ Δεξιφ. 6, πίνεται οἶνος νέος, ἀκόμη ἄβραστος.
“ οἶνος δὲ ἦν οὐ γέρων, ἀλλὰ τῶν ἀπὸ βύρσης, ἥδη μὲν
,, ἀγλευκῆς, ἀπεπτος δ’ ἔτι. ”

“ Ο οἶνος ἐπίνετο μεμιγμένος ἢ μὲν θερμὸν ὕδωρ ἢ μὲν
ψυχρόν· ὥστε ἡ λεγομένη παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις calda δὲν
ἥτο παρ’ αὐτοῖς μόνον συνήθης, διότι τὸ θερμὸν ὕδωρ μνη-
μονεύεται καὶ ἐπὶ τῆς καθαρῶς Ἐλληνικῆς ἐποχῆς, ως
παρὰ Πλάτωνι Πολιτ. δ. σελ. 437. “ Δίψα ἐστὶν ἄρα
,, γε θερμοῦ ποτοῦ ἡ ψυχροῦ κτλ. ,, καὶ παρ’ Ἀθη-
ναίῳ ἡ. σελ. 352, “ τοὺς δὲ Ῥοδίους ὁ αὐτὸς Στρατόνι-
,, κος σπαταλῶντας καὶ θερμοπότας θεωρῶν ἔφη αὐτοὺς
,, λευκοὺς εἶναι Κυρηναίους· ,, ὁ αὐτὸς φέρει γ'. σελ.
123, ἀποδείξεις τῆς θερμοποσίας ἐκ διαφόρων χωρίων
ἀρχαῖων συγγραφέων. Καὶ ὁ Πλαύτος δὲ εἰργ. II. 3, 9,
λέγει.

Tum isti graeci palliati, capite operto qui ambulant,
Quos semper videoas bibentes esse in thermopolio.

Ubi quid surripuere, operto capitulo calidum bibunt.

Παράβαλε καὶ Λουκιανὸν Λούκιος ἡ "Ονος 7. Διὰ νὰ
διατηρῆται τὸ ὕδωρ θερμὸν εἰχον πιθανῶς ἀγγεῖόν τι
ἐπὶ τούτῳ κατεσκευασμένον, ἵσως τὸν παρὰ τοῦ Λουκια-
νοῦ ἐν τῷ Δεξιφάνει ἀναφερόμενον ἵπνολέβητα. “ Οτε δ'
ἐπινον οἶνον κεκραμένον μὲ ψυχρὸν ὕδωρ, ἐπεθύμουν νὰ
ἔχωσιν αὐτὸ πολλὰ ψυχρὸν, καὶ ἡ διὰ χιόνος ψύ-

χρανσις αὐτοῦ καὶ πόσις ἥτον ἥδη εἰς τοὺς ἀρχαίους συνήθης, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἀλεξις παρὸν Ἀθηναίων γ'. σελ. 124.

Καὶ χιόνα μὲν πίνειν παρασκευάζομεν,

"Ετι δὲ ὁ Δεξιοκράτης αὐτόθι. "Εἰ δὲ μεθύω καὶ χιόνα πίνω κτλ.

"Ο δὲ Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημ. β'. I, 30, λέγει "οἴνους δὲ πολυτέλεις παρασκευάζῃ καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς", ὅθεν συμπεραίνεται, ὅτι ἔζητεντο ἡ χιών μάλιστα τὸ θέρος, καὶ ἐφυλάττετο διὰ αὐτὸν τὸν καιρὸν τοῦ ἔτους. "Η δὲ μέθοδος, καθ' ἣν ἐφυλάττετο, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου, καὶ ὁ Πλούταρχος συμπ. 5. 6, I, λέγει, ὅτι "ἀχύροις σπαργανοῦντες αὐτὴν καὶ περιστέλλοντες ἴματίοις ἀγνάπτοις ἐπὶ πολὺν χρόνον διατηροῦσιν", ἐπωλεῖτο δὲ τὸ θέρος εἰς τὰς Ἀθήνας, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Εὐθυκλῆς παρὸν Ἀθηναίων.

"Πρῶτος μὲν εἶδεν, εἰς χιών ἐστ' ὄντια. ,

Τὸ ποτὸν δὲν ἐψύχραινον οἱ "Ελληνες ἐμβάλλοντες μόνον αὐτὸν εἰς χιόνα, ὡς συμπεραίνεται ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Πλουτάρχου συμπ. 5'. 4, I, ὅπου ἐπαινοῦνται τὰ προτερήματα τοῦ ἀποζέσαντος καὶ ἐν χιόνι ψυχρανθέντος ὕδατος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάπαλιν ἐμβάλλοντες εἰς αὐτὸν τὸν οἶνον τὴν χιώνα εἰς ταύτην δὲ τὴν ὑπόνοιαν μᾶς φέρει ὁ σαρκαστικὸς ἀστεῖσμὸς τῆς Γναθαίνης τὸν ὅποιον ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος ιγ'. σελ. 579.

"Παρὰ Γναθαίνη Δίφιλος πίνων ποτὲ,

Ψυχρὸν γ' ἔφη, τάγγειον ὡς Γνάθαιν', ἔχεις ,

"Τῶν σῶν γάρ, εἶπεν, ἐπιμελῶς, ὡς Δίφιλε,

Εἰς αὐτὸν γ' ἀεὶ δραμάτων ἐμβάλλομεν. ,

Τῆς διηθήσεως τοῦ οἴνου, ἥτις ἥτο πάγκοινος εἰς τὴν Ρώμην, γίνεται σπανίως μνήμη παρὰ τοῖς "Ελλησιν, ὡς παρὸν Ἀθηναίων ἀ. σελ. 28. "Χίος καὶ Θάσιος ἥθημένοις, , καὶ παρὰ Πολυδεύκει 5'. 18 "σακκίας δὲ ὁ διε-

(ΤΟΜ. Γ'. ΦΥΛ. Δ').

50.

χρανσις αὐτοῦ καὶ πόσις ἥτον ἥδη εἰς τοὺς ἀρχαίους συνήθης, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἀλεξις παρὸν Ἀθηναίῳ γ'. σελ. 124.

Καὶ χιόνα μὲν πίνειν παρασκευάζομεν,

"Ετι δὲ ὁ Δεξιοκράτης αὐτόθι. "Εἰ δὲ μεθύω καὶ χιόνα πίνω κτλ.

"Ο δὲ Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημ. β'. I, 30, λέγει "οἴνους δὲ πολυτέλεις παρασκευάζῃ καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς", ὅθεν συμπεραίνεται, ὅτι ἔζητεντο ἡ χιών μάλιστα τὸ θέρος, καὶ ἐφυλάττετο διὰ αὐτὸν τὸν καιρὸν τοῦ ἔτους. "Η δὲ μέθοδος, καθ' ἣν ἐφυλάττετο, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου, καὶ ὁ Πλούταρχος συμπ. 5. 6, I, λέγει, ὅτι "ἀχύροις σπαργανοῦντες αὐτὴν καὶ περιστέλλοντες ἴματίοις ἀγνάπτοις ἐπὶ πολὺν χρόνον διατηροῦσιν", ἐπωλεῖτο δὲ τὸ θέρος εἰς τὰς Ἀθήνας, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Εὐθυκλῆς παρὸν Ἀθηναίῳ.

"Πρῶτος μὲν εἶδεν, εἰς χιών ἐστ' ὄντια. ,

Τὸ ποτὸν δὲν ἐψύχραινον οἱ "Ελληνες ἐμβάλλοντες μόνον αὐτὸν εἰς χιόνα, ὡς συμπεραίνεται ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Πλουτάρχου συμπ. 5'. 4, I, ὅπου ἐπαινοῦνται τὰ προτερήματα τοῦ ἀποζέσαντος καὶ ἐν χιόνι ψυχρανθέντος ὕδατος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάπαλιν ἐμβάλλοντες εἰς αὐτὸν τὸν οἴνον τὴν χιώνα εἰς ταύτην δὲ τὴν ὑπόνοιαν μᾶς φέρει ὁ σαρκαστικὸς ἀστεῖσμὸς τῆς Γναθαίνης τὸν ὅποιον ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος ιγ'. σελ. 579.

"Παρὰ Γναθαίνη Δίφιλος πίνων ποτὲ,

Ψυχρὸν γ' ἔφη, τάγγειον ὡς Γνάθαιν', ἔχεις ,

"Τῶν σῶν γάρ, εἶπεν, ἐπιμελῶς, ὡς Δίφιλε,

Εἰς αὐτὸν γ' ἀεὶ δραμάτων ἐμβάλλομεν. ,

Τῆς διηθήσεως τοῦ οἴνου, ἥτις ἥτο πάγκοινος εἰς τὴν Ρώμην, γίνεται σπανίως μνήμη παρὰ τοῖς "Ελλησιν, ὡς παρὸν Ἀθηναίῳ ἀ. σελ. 28. "Χίος καὶ Θάσιος ἥθημένος, , καὶ παρὰ Πολυδεύκει 5'. 18 "σακκίας δὲ ὁ διε-

(ΤΟΜ. Γ'. ΦΥΛ. Δ').

50.

λισμένος καὶ σακτὸς παρ' Εὔπόλιδι, „ 19, “ ὅτῳ δὲ διηθεῖται, ὑλιστὴρ καὶ τρύγοιπος. „ Ἐκ δὲ τοῦ χωρίου τοῦ Πλάτωνος συμπ. σελ. 175, “ ὥσπερ τὸ ἐν ταῖς κυλιξιν „ ὕδωρ τὸ διὰ τοῦ ἔριου ῥέον ἐκ τῆς πληρεστέρας εἰς „ τὴν κενωτέφαν, „ καὶ ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Ἀριστοφάνους Σφῆκες 701, “ καὶ τοῦτ' ἔριψοι ἐνστάζουσι κατὰ μικρὸν ἀεὶ, „ τὸ ὅποιον ὅμως ἄλλως ἔρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ, συνάγεται μετὰ πιθανότητος, ὅτι ἡ ῥήθεῖσα τοῦ οἴνου διήθησις ἐγίνετο δὶς ἔριου.

‘Ο οἶνος λοιπὸν ἐπίνετο κοινῶς, ὡς εἶναι πατίγγωσον, κεκραμένος μὲν ὕδωρ, ἡ δὲ πόσις αὐτοῦ ἀκράτου ἐθεωρεῖτο ὡς ἔθος βαρβαρικὸν, [Πλάτ. νόμοι ἀ. σελ. 637]. Κατὰ τὸν Αἰλιανὸν β'. 37, μάλιστα ὁ Ζάλευκος εἶχε θέση νόμου εἰς τοὺς Λοκρούς, κατὰ τὸν ὅποιον καὶ αὐτὸς ὄνοσῶν, ἀν ἔπινεν οἴνον ἀκρατον χωρὶς παραγγελίας τοῦ λατροῦ, ἐτιμωρεῖτο μὲν θάνατον.

‘Αναζητοῦντες ὅσον δυνατὸν πορρώτερω τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου τὸ περὶ τῆς πόσεως τοῦ κεκραμένου οἴνου ἔθος τῶν Ἑλλήνων, εὑρίσκομεν αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαιατάτους χρόνους κοινόν, τὴν δ' ἀρχὴν αὐτοῦ ἀναβαίνουσαν ἔως τοῦ Ἀμφικτύονος, ω; πάλιν μάρτυρεῖ ὁ Φιλόχορος παρ' Ἀθηναίῳ β'. σελ. 33. “ Φιλόχορος δέ φησιν Ἀμφικτύονα τὸν Ἀθηναίων Βασιλέα, μαθόντα παρὰ Διονύσου τὴν τοῦ οἴνου κράσιν, πρῶτον κεράσαι. „ ‘Ο δὲ Εὐστάθιος σχολιάζειν τὸ τῆς ὀδυσσείας ρ. 205, προσθέτει. “ Λέγεται οὖν Ἀμφικτύων, Βασιλεὺς Ἀθηνῶν βωμὸν ἀναστῆσαι Διονύσῳ καὶ ἔτερον βωμὸν δείμασθαι ταῖς Νύμφαις ἐγγὺς αὐτοῦ, ὑπόμνημα, φασκεῖ, Θέμενος τοῖς χρωμένοις κράσεως οἴνου πρὸς ὕδωρ, ἢν κατά τινας μὲν Μελάμπους πρῶτος ἔξεῦρε, καθ', ἔτέρους δὲ ὁ ῥῆμαίς Ἀμφικτύων. „ Τὸ πρώτον τοῦτο ἔθος διήρκεσεν ἔως τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ ἡ παράβασις τούτου ὅχι μόνον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀκρασίας σημεῖον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπιβλαβεστατον ἐπιστεύετο εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὸ πνεῦμα, ὡς συμπεραίγεται ἐξ ὅσων διηγεῖται

περὶ τοῦ Κλεομένους ὁ Ἡρόδοτος 5'. 84. "Κλεομένεα,, δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὅμιλέειν,, σφιμεζόνως ὅμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἵκνευμένου,, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρὰ αὐτῶν ἐκ τούτου δὲ,, μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ,, 'Η δὲ γνώμη αὗτη φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε κοινοτάτη. Περισσότερα λέγεις ὁ Μηνησίθεος παρὰ Αθηναίῳ β'. σελ. 36.

"'Εὰν δ' ἵσον ἵσφ προσφέρῃ, μανίαν ποιεῖ"

"Εὰν δ' ἄκρατον, παράλυσιν τῶν σωμάτων. ,,

Τὴν σφοδρὰν ταύτην τῆς ἀκρατοποσίας ἐνέργειαν ἔξή-
τουν νὰ κολάσωσι διὰ τῆς κράσεως τοῦ οἴνου μὲ τὸ νη-
φάλιον τῆς πηγῆς νῦμα, ώς λέγει ὁ Πλάτων νόμ. 5'.
σελ. 773, "μαινόμενος μὲν οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ, κο-
,, λαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἐτέρου θεοῦ· καλὴν κοινω-
,, νίαν λαβὼν ἀγαθὸν πόμα καὶ μέτριον ἀπεργάζεται. ,,
Σύμφωνον μὲ αὐτὸν εἶναι καὶ τὸ τοῦ Πλουτάρχου ἐν τῷ
πῶς δεῖ ποιημάτων ἀκούειν. "ἀφαιρεῖ γὰς ή κράσις
, τοῦ οἴνου τὸ βλάπτον, οὐ συναναιροῦσα τὸ χρήσιμον. ,,
καὶ ἐν συμποσίῳ "ὅτι δεῖ τὸν θεὸν τοῦτον ἐν πλείσι
,, μέτροις νυμφῶν τιθασσευόμενον καὶ παιδευόμενον ἡμε-
,, ρώτερον ποιεῖν καὶ φρονιμώτερον. ,, 'Ο κεκραμένος
οἶνος ὀνομάζεται πάλιν ἀπλῶς οἶνος, ὑπονοσούμενον πάν-
τοτε τοῦ "κεκραμένος" ,, ὅταν δὲ ὁ λόγος ἥναι περὶ
ἀκράτου οἴνου, τότε λέγεται ῥητῶς ἀκράτος. Μαρτυρεῖ
δὲ τοῦτο ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς γαμικοῖς παραγγέλμασι·
"τὸ κράμα, καὶ τοι ὕδατος μετέχον πλείονος, οἴνον
,, καλοῦμεν. ,,

Τὸ μέτρον τῆς κράσεως τοῦ οἴνου ἥτο διάφορον καὶ
ἀνάλογον μὲ τὴν νηφαλιότητα τῶν πινόντων, ώς μαρ-
τυρεῖ ὁ Ἱδιος Πλούταρχος περὶ πυθ. χρηστ. 23, N. "ὁ
,, μὲν γὰρ οἶνος, ώς ἔλεγε Χαιρήμων, τοῖς τρόποις κε-
,, ράννυται τῶν πινόντων. ,, Εἰς τοὺς πρεσβύτας συ-
χωρεῖ ὁ Ἱδιος ἐπίτασιν τῆς κράσεως Συμπόσ. Σ. 4, 2,
ὅπου λαλῶν πέρὶ τοῦ ὅμηρικοῦ "ζωρότερον κέραιε, ,,

ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν Φοίνικα καὶ Ὀδυσσέα
 “ πρεσβυτέρους ὄντας εἰδώς, οὐχ ὑδαρεῖ χαίροντας, ἀλλ
 „ ἀκρατοτέρῳ, καθάπερ οἱ ἄλλοι γέροντες, ἐπιτεῖναι
 „ κελεύει τὴν κρᾶσιν. „ Παράδοξος εἶναι ἡ παρατήρη-
 σις, τὴν ὅποιαν ὁ Ἀριστοτέλης Προβλῆμ. γ'. 8, ἔμφαί-
 νει ὅτε ἔκαμε. “ Διατί μᾶλλον κραιπαλῶσιν οἱ ἀκρα-
 „ τέστερον πίνοντες ἢ οἱ ὅλως ἀκρατον. „ — Εἰς τὴν
 Σπάρτην ὀνομάζετο τοῦτο τὸ “ ἀκρατέστερον πίνειν „,
 κατὰ τὸν Ἡρόδοτον σ'. 84, “ ἐπισκυθίζειν. „ Εἰς τὴν
 κρᾶσιν ἐλαμβάνοντο πάντοτε περισσότερα μέρη ὕδατος
 παρὰ οἴνου, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἔξισου μίξις τοῦ ὕδατος καὶ
 τοῦ οἴνου ἀπεδοκιμάζετο ως πολλὰ μεθυστική. Καθ'
 ὅσα ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος, ὁ Πλούταρχος, ὁ Εὐστάθιος,
 ως ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ὕδωρ εἶχε λόγον πρὸς τὸν οἶνον ὡς 3:
 1, ἢ 2: 1, ἢ 3: 2. Ἡ πρώτη κρᾶσις, τὴν ὅποιαν ἐπαινεῖ
 ὁ Ἡσιόδος, ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς περισσότερους ως ὕδα-
 ρῆς καὶ ἐλέγετο ἀστείως “ βατράχοις οἰνοχοεῖν, „ κατὰ
 τὸν Φερεκράτη παρ' Ἀθηναίῳ I, σελ. 430. Τπῆρχεν ὅ-
 μως καὶ οἶνος ἴκανῶς ἵσχυρός, ὥστε ὑπέφερε τοσαύτην
 ἔξυδάρωσιν, ως μαρτυρεῖ ὁ Πολυδεύκης σ'. 18, “ ἐπή-
 „ νονν δὲ οἴνον τὸν τρία φέροντα, τούτεστ τὸ τριπλοῦν
 „ τοῦ ὕδατος. „ Τοιοῦτος οἶνος ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν
 Ἀριστοφάνη Πλούτ. 853 “ πολυφάρεος. „ ἵδ. τὸν σχολ.
 Ἀντίθετος δὲ τούτου ἥτο ὁ αὐτοκέρας ὁ μηδεμιᾶς προ-
 σθήκης δεόμενος. Πολυδ. σ'. 24.

Ἡ κρᾶσις ἐγίνετο κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος εἰς ὀγγεῖον
 μεγαλήτερον, τὸ ὅποιον διὰ τοῦτο “ κρατήρ, „ ὀνομάζετο.
 Ἐκ τούτου δὲ μετενεχέετο ὁ οἶνος εἰς τὰ ποτήρια, ως
 μαρτυρεῖ ὁ Πρόκλος ὑπομνηματίζων τοῦ Ἡσιόδου τὰ
 ἔργα σ'. 744, “ ὁ μὲν γὰρ κρατήρ προύκειτο κοινὸς ἐν
 „ ταῖς τραπέζαις· ἐκ δὲ τῆς οἰνοχόης ἀρύμενοι ἐπινον
 „ οἱ συνδειπνοῦντες. „ Ο Γοιτλίγγιος ἐξηγεῖ τοῦ Ἡσιό-
 δου τοὺς λόγους. “ Μηδέποτε οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆ-
 „ ρος ὑπερθε πινόντων, „ λέγων “ οἰνοχόη „ denotat
 vas vini non mixti cum aqua, crater vero est vas

τινὶ aqua temperati· ὥστε κατὰ τὴν ἔξηγησιν ταύτην
ὁ Ἡσίδος παραινεῖ νὰ μὴ προτιμῶμεν τὸν ἄκρατον οἶνον
τοῦ κεκραμένου. Ἀλλ' ἡ ἔξηγησις αὕτη δὲν φαίνεται
δρθή. Ἡ οἰνοχόη θεωρεῖται πανταχοῦ ως ἀρυστήριον
ἀγγεῖον, καὶ ὁ Πολυδεύκης λέγει ζ'. 19. " "Οτῳ μὲν οὖν
,, ὁ οἶνος ἀρύεται, ἀρυστὴρ — οἰνοχόη, κύαθος „, καὶ
1. 75. " Ό^ρ δεῦ ἀρύεσθαι τὸν οἶνον, ἔστιν ἀρυστὴρ, καὶ
„, ἀρύστιχος, καὶ κύαθος, καὶ οἰνοχόη, καὶ οἰνήρυστις, καὶ
καὶ ἔφηβος καὶ λεπαστή. „, "Οθεν χωρὶς νὰ ξητήσωμεν βα-
θύτερόν τι νόημα εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου, δυνά-
μεθα νὰ ὑποθέσωμεν, διτι μεταξὺ τῶν πολλῶν παραγγελ-
μάτων, τὰ δποῦ ἐγέννησεν ἡ δεισιδαιμονία τῶν ἀρχαίων,
ἐθεωρεῖτο ὑπ' αὐτῶν ως δυστύχημα καὶ τὸ νὰ θέσῃ τις
τὴν οἰνοχόην ἐπάνωθεν τοῦ κρατῆρος, ως νὰ μὴ εἶχον
πλέον χρείαν αὐτῶν οἱ συμποσιάζοντες. Οὔτως αἱ λέξεις
" τιθέμεν ὑπερθεν „, πρέπει νὰ ληφθῶσι κατὰ τὴν φυ-
σικήν, ὅχι δὲ κατὰ τὴν μεταφορικήν σημασίαν των.

Τὸ δὲ σχῆμα τῶν κρατήρων εὑρίσκομεν παριστανό-
μενον εἰς διαφόρους βακχικὰς σκηνὰς, ἢ ἀπλᾶ συμπό-
σια. "Οτι δὲ τὸ ἔθος τῆς κράσεως τοῦ οἴνου διέμεινε μέ-
χρι τῶν ὑστέρων χρόνων, ἀρκεῖ εἰς ἀπόδειξιν τὸ χωρίον
τοῦ Θεοφράστου χαρακ. 13 ὅπου ἀναφέρεται ως χαρακτηρι-
κὸν τοῦ περιέργου ἀνθρώπου καὶ τὸ "πλείω ἐπαναγκάσα,
,, τὸν παῖδα κεράσαι, ἢ ὅσα δύνανται οἱ παρόντες ἐκπιεῖν „,
ἀλλ' ἡ κράσις αὕτη δὲν ἐγίνετο πάντοτε. Καὶ τὸ μέτρον δὲ
τοῦ οἴνου ἐνεχέετο πολλάκις ἀμέσως εἰς τὰ ποτήρια, καὶ
εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἐγίνετο ἡ ἔγχυσις οὕ-
τως, ὥστε πρώτον ἐνεχέετο τὸ ὕδωρ, καὶ κατόπιν αὐτοῦ
ὅ οἶνος, ως μαρτυρεῖ ὁ Ξενοφάνης παρ' Ἀθηναίων ια.
σελ. 782.

,, Οὐ δέκεν ἐν κύλικι πρότερον κεράστειέ τις οἶνον
Ἐγχέεις, ἀλλ' ὕδωρ, καὶ καθύπερθε μέθυ. „,

Καὶ ὁ Θεόφραστος αὐτούθι. " 'Επει καὶ τὰ περὶ τὴν
,, κράσιν ἐναντίως εἶχε τὸ παλαιὸν τῷ νῦν παρ' Ἔλ-

„ λησιν ὑπάρχοντι οὐ γὰρ τὸ ὕδωρ ἐπὶ τὸν οἶνον ἐπέ-, χεον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸν οἶνον. „ “Οθεν λέγει καὶ αὐτὸς ὁ Ἀθήναιος. “ “Εθος δ' ἦν πρότερον ἐν τῷ ποτη-, , ρίῳ ὕδωρ ἐμβάλλεσθαι, μεθ' δὲ τὸν οἶνον. „ ‘Η δὲ κράτις τοῦ οἴνου εἰς τὸν κρατῆρα ἐπανελαμβάνετο το- σάκις, δσάκις ἀπήτει ἡ πρὸς τὸ πίνειν ἐπιθυμία τῶν συμποσιαζόντων. Τούτο δὲ θέλει νὰ σημάνῃ καὶ ὁ Ηύ- βουλίδης παρ' Ἀθηναίῳ β'. σελ. 36. εἰσάγων τὸν Διό- νυσον λέγοντα.

“ Τρεῖς γὰρ μόνους κρατῆρας ἔγκεραννύω
Τοῖς ἐν φρονοῦστε τὸν μὲν ὑγιείας ἔνα, „
“ “Ον πρώτον ἐκπίνουσι τὸν δὲ δεύτερον
Ἐρωτος ἡδονῆς τε τὸν τρίτον δ' ὅπνου, „
“ “Ον ἐκπιώντες οἱ σοφοὶ κεκλημένοι
Οἰκαδε βαδίζουσι· δὲ τέταρτος οὐκ ἔτι. „
“ “Ημέτερός ἐστι, ἀλλ' ὑβρεως· δὲ πέμπτος βοῆς,
“Εκτος δὲ κώμων ἔβδομος δ' ὑπωπίων. „
“ “Ο δ' ὅγδοος κλητῆρος· δὲ ἔννατος χολῆς.
Δέκατος δὲ μανίας, ὥστε καὶ βάλλειν ποιεῖ. „

Τὸ αὐτὸ σημαίνει καὶ ὁ Πανύασις αὐτόθι ἀπονέμων,
“ τὴν μὲν πρώτην πόσιν Χάρισιν, “Ωραις καὶ Διονύσῳ·
,, τὴν δευτέραν Ἀφροδίτη καὶ πάλιν Διονύσῳ, “Τβρει
,, δὲ καὶ Ἀτη τὴν τρίτην. „ ‘Ο οἶνος μετηγγίζετο πι-
θανῶς ἐκ τῶν πίθων, , ὅπου ἐτηρεῖτο, ἀμέσως εἰς τὸν
κρατῆρα, τὸ δὲ ὕδωρ ἔστεκε πλησίον μέσα εἰς τὰς ὑ-
δρίας. ‘Η Πραξαγόρα παρ' Ἀριστοφάνει ἐκκλ. 677 θέ-
λουσα νὰ παρισκευάσῃ τὸ τῶν ἀνδρῶν συμπόσιον εἰς τὰ
δικαστήρια, καὶ ἐρωτωμένη “ τὸ δὲ βῆμα τί σοι χρή-
σιμον ἔσται; ,, ἀποκρίνεται “ τοὺς κρατῆρας καταθήσω
καὶ τὰς ὑδρίας. „

Πρὸς διεύθυνσιν τοῦ συμποσίου ἡ παιδαγωγίαν αὐτοῦ
κατὰ τὸν Πλάτωνα ιόμ. ἀ. σελ. 641, ἐξελέγετο συνήθως
εἰς τῶν συμποτῶν ἄρχων τῆς πόσεως, καὶ συμποσίαρ-
χος, καὶ Βασιλεὺς, καὶ ἐπίσταθμος ὀνομαζόμενος, εἰς τοῦ

ὅποίου τὰς διατάξεις, ἔπρεπε νὰ ὑποτάσσωνται οἱ συμποσιάζοντες δῆλοι. Ἡ ἐκλογὴ ἐγίνετο ἵσως συνήθως διὰ τῆς βολῆς τῶν ἀστραγάλων ἀλλὰ παρὰ Πλάτωνι συμπτιάρχον “ ἄρχοντα οὖν ὑμῖν αἴρονται τῇς πόσεως, ἔως ἀν ὑμεῖς ἰκανῶς πίητε, ἐμαυτόν. „ Ω; ἐντεῦθεν συμπεραίνεται, ἀπὸ τὸν συμποσιάρχον ἐκρέματο ὁ λόγος τῆς κράσεως καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κυάθων ἐδύνατο δὲ καὶ νὰ ἐπιτάξῃ εἰς ἕκαστον διάφορα ἔργα, καὶ ποινὰς νὰ ἐπιβάλῃ κτλ. Διεξοδικώτερα λαλεῖ περὶ τούτων ὁ Λουκιανὸς τὰ πρὸς Κρόνον 4. “ ἔτι καὶ βασιλέα μόνον ἐφ' ἀπάντων γε... „ νέσθαι τῷ ἀστραγάλῳ κρατήσαντα, ώς μήτε ἐπιτά... „ χθείς γελοῖα ἐπιτάγματα καὶ αὐτὸς ἐπιτάττειν ἔχοις „ τῷ μὲν αἰσχρόν τε περὶ αὐτοῦ ἀγαβοῖσαι, τῷ δὲ γυ... „ μνὸν ὅρχήσασθαι, καὶ ἀράμενον τὴν αὐλητρίδα τρὶς τὴν „ οἰκίαν περιελθεῖν. „ Τοιαῦτα παίγνια, τὰ ὅποια ἐἰσο- τε ἥσαν ὀλίγον ἄκομψα, προήρχοντο πολλάκις ἐξ ὅλης τῆς ὡμηγύρεως ἢ ἐξ ἐνός τινος μόνον αὐτῆς· δῆτις δὲ δὲν ἥθελεν, ἢ δὲν ἐδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ προστασόμενον παίγνιον, ὑπεβάλλετο εἰς τινὰ ὑπαγορευομένην ποινήν, ώς μαρτυρεῖ πάλιν ὁ Πλούταρχος Συμπόσ. I, 4. 3. “ Προστάττοντες ἄδειν ψελλοῖς, ἢ κτενίζεσθαι φα- „ λακροῖς, ἢ ἀσκωλιάζειν χωλοῖς. “ Ήσπερ Ἀγαπήνορι „ τῷ Ἀκαδημαϊκῷ λεπτὸν ἔχοντι καὶ κατεφθινηκὸς τὰ „ σκέλος ἐπηρεάζοντες οἱ ξυμπόται πάντας ἐκέλευσαν „ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς ἐστῶτας ἐκπιεῖν τὸ ποτήριον, ἢ „ ζημίαν καταβαλεῖν· τοῦ δὲ προστάστειν περιελθόντος „ εἰς αὐτὸν, ἐκέλευσε πάντας οὕτω πιεῖν, ώς ἀν αὐτὸν „ ἴδωσι· καὶ κεραμίου κενοῦ κομισθέντος εἰς τοῦτο τὸν „ ἀσθενῆ πόδα καθεὶς ἐξέπιε τὸ ποτήριον, οἱ δὲ ἄλλοι „ πάντες, ώς ἐφαίνετο πειρωμένοις ἀδύνατον, ἀπέτισαν „ τὴν ζημίαν. „ Τὸ αὐτὸ δέθος, κατὰ τὸ ὅποιον δῆλοι οἱ συμπόται κατὰ σειρὰν ἐπέβαλλον εἰς τοὺς ἄλλους προστάγματα, εὐρίσκεται καὶ παρὰ Πλάτωνι, ἀλλ’ εἰς χρῆσιν καλυτέραν συμπ. σελ. 214. “ σὺ δὲ ἐπειδὴ οὐκ

, εῖρηκας, δίκαιος εἰ εἰπεῖν, εἰπὼν δ' ἐπιτάξαι Σωκράτη, τει ὅ, τι ἀν βούλη, καὶ τοῦτον τῷ ἐπὶ δεξιὰ, καὶ οὕτω τοὺς ἄλλους. „

‘Ο συμποσίαρχος εἶχε μεγάλην ἐπιφρόην εἰς τὴν ὅλην τοῦ συμποσίου διεξαγωγὴν, καὶ διὰ τοῦτο παραγγέλλει ὁ Πλάτων νόμ. ἀ. σελ. 646. “ὅτι νήφοντά τε καὶ σοφὸν ἄρχοντα μεθυόντων δεῖ καθιστάναι, „ παραγγελίαν ἔξι ἐκείνων, τὰς ὅποιας ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς πολιτικοῖς β. 12. σημειώνει ἐκφαντιστικῶς ὡς προσιδιαζούσας εἰς τὴν πλατωνικὴν νομοθεσίαν. Εἶναι δ' ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι ὁ Πλούταρχος σελ. 504. ὀνομάζει τὴν συμποσιαρχίαν “ἔθος ἐκλειφθὲν παντάπασι, „ τὸ ὅποιον ἥθελε ν' ἀποκαταστήσῃ ὁ Ἰδιος.

“Οπου μὲν ἔξελέγετο συμποσίαρχος, ἐκεὶ εὐλόγως ὑπήκουον εἰς αὐτόν, καὶ εἰς ἄλλοτριαν οἰκίαν συμποσιάζοντα, οἱ περὶ τὸν κρατῆρα καὶ κύαθον ἀσχολούμενοι ὑπηρέται, οἱ ὅποιοι οἰνοχόοι καὶ οἰνηροὶ Θεράποντες ὡνομάζοντο, καὶ συνήθως ἥσαν νέοι αἰχμάλωτοι ἢ ἀργυρώνητοι δοῦλοι. “Οπου δὲ συμποσίαρχος δὲν ὑπῆρχεν, ἐκεὶ ἔζήτουν οἱ συμπόται ἀμέσως ἀπὸ τοὺς οἰνοχόους ὅ, τι καὶ ὅτε ἥθελον νὰ πιάσιν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Σωκράτης παρὰ Ξενοφῶντι συμπ. 2, 26, λέγων “ἥν δὲ ἥμιν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πυκνὰ ἐπιψεκάζωσιν — οὕτω πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον ἀφιξόμεθα. „, δὲ παράσιτος προσθέτει, “ώς χρὴ τοὺς οἰνοχόους μιμεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς ἄρματηλάτας, θάττον περιελαύνοντας τὰς κύλικας. „

‘Η ἔξαιρετος ἐπιδεξιότης τῶν οἰνοχόων συνίστατο εἰς τὸν τρόπον τοῦ προσφέρειν τὸ ποτήριον, καὶ ὁ Γανυμήδης ἔπρεπε κατὰ τὸν Λουκιανὸν Ξεῶν διάλογ. δ. 5. νὰ διδαχθῇ πρῶτον εἰς τὸν “Ολυμπὸν τὸ ὄρέγειν τὸν σκύφον. „, Δὲν εἶναι πιστευτὸν, ὅτι ὁ Ξενοφῶν ἥθέλησε ν' ἀποδώσῃ τὴν περὶ τὸ οἰνοχοεῖν κομψότητα καὶ εὐπρέπειαν εἰς μόνους τοὺς πέρσας οἰνοχόους, λέγων Κύρ. παιδ. ἀ. 3, 8. “Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομψῶς τε οἰνοχοοῦσι καὶ καθαρίως ἐγχέουσι καὶ διδόασι, τοῖς

„ τρισὶ δακτύλοις δχοῦντες τὴν φιάλην καὶ προσφέρου-
 „ σιν. „ Διότι ὁ Πολυδεύκης σ'. 95. παριστάνει τοῦτο
 ὡς γενικὸν κανόνα. “ Οἱ δὲ οἰνοχόοι τὰ ἐκπώματα ἐκπλυ-
 „ νόντων τε καὶ διανιπτόντων καὶ κλυζόντων καὶ καθαι-
 „ ρόντων καὶ τὰς φιάλας ἐπὶ τῶν δακτύλων ἄκρων ἔχέ-
 „ τωσαν, προσφέροντες τοῖς συμπόταις εὐλαβῶς. „ Τὸ
 αὐτὸν ἀναφέρεται καὶ περὶ τοῦ Θεαγένους παρὰ τῷ Ἡλιο-
 δώρῳ αἰθιοπ. ζ. 27. “ καὶ ἄμα προσέφερε τῇ Ἀρσάκῃ
 „ προσηγένετο κερασάμενος εὑρυθμόν τι καὶ ἄκροις τοῖς δα-
 „ κτύλοις ἐποχῶν τὴν φιάλην. „ “ Οτι δὲ εἶχον καὶ γυ-
 γαῖκας οἰνοχόους εἶναι ἀμάρτημα, εἰς τὸ ὅποιον ἐξωλισθη-
 σεν ὁ Εὔσταθιος εἰς τὰς παρεκβολάς του Ὁδος. α. 146,
 παραπλανηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου I. σελ. 425 διότι τὸ
 μοναδικὸν παράδειγμα τῶν Βασιλείων τοῦ Πτολεμαίου,
 τὸ ὅποιον ἐκεὶ ἀναφέρεται, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς
 ἀπόδειξις ἔθους. Εἶναι δὲ πιθανὸν, ὅτι καὶ ἔταιραι ἐξ-
 τέλουν ἐνίστεται τὸ ἔργον τοῦτο.

Πρὸ τοῦ νὰ λάβῃ ἀρχὴν ὁ πότος, ἐσυμφώνουν οἱ
 συμπόται συνήθως περὶ τῆς διαθέσεως τοῦ συμποσίου
 ἢ τοῦ τρόπου τῆς πόσεως. ‘Ο Παυσανίας, ὅστις μετ’
 ἄλλων τινῶν συμποτῶν ἐκ τοῦ χθεσινοῦ πότου εἶχε κα-
 κῶς, ἐρωτᾷ παρὰ Πλάτωνι συμπ. σελ. 176. “ τίνα τρό-
 „ πον ἥδιστα πιώμεθα; ’Εγὼ μὲν οὖν λέγω ὑμῖν ὅτι τῷ ὅντι
 „ πάνυ χαλεπῶς ἔχω ὑπὸ τοῦ χθὲς πότου καὶ δέομαι
 „ ἀναψυχῆς τινος. οἷμαι δὲ καὶ ὑμῶν τοὺς πολλούς.
 „ παρῆτε γάρ χθές σκοπεῖσθαι οὖν, τίνι τρόπῳ ἀν ὡς
 „ ῥᾶστα πίνοιμεν. „ Συμφωνοῦσι δὲ “ μὴ διὰ μέθης
 „ ποιεῖν τὴν ἐν τῷ παρόντι συνουσίαν, ἀλλ᾽ οὕτω πί-
 „ νοντας πρὸς ἥδονὴν, καὶ πίνειν ὅσον ἀν ἔκαστος βού-
 „ ληται, ἐπάναγκες δὲ μηδὲν εἶναι. „ ’Εντεῦθεν ἥδη κατα-
 φαίνεται, ὅτι δὲν ἔμερεν εἰς τὴν θέλησιν ἔκάστου νὰ πίῃ
 ὅσον ἥθελεν, ἀλλὰ διὰ τῆς τοῦ συμποσιάρχου διαταγῆς,
 διὰ τῶν προπόσεων κ. λ. ἐδύνατο καὶ νὰ καταναγκα-
 σθῇ εἰς οἰνοποσίαν. Συνέβαινε δὲ καὶ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς
 τινα ὡς ποιγὴ τὸ νὰ πίῃ ὠρισμένον τι μέτρον οἴνου. ” Αλ-

λως δ' ἀναφέρεται ως ἔθος καθόλου Ἑλληνικὸν, μάλιστα Ἀττικὸν τὸ νὰ πίνωσιν ἐκ μικρῶν ποτηρίων, ἢ τούλαχιστον ν' ἀρχίζωσι μὲν τοιαῦτα. ως συμπεραίνεται ἐκ τῶν τοῦ Ἀλέξιδος παρ' Ἀθηναίω 1. σελ. 431.

Τοῦτ' ἔσθι, δρᾶς Ἑλληνικὸς

Πότος, μετρίοισι χρωμένους ποτηρίους

Λαλεῖντι καὶ ληρεῖν πρὸς αὐτοὺς ἡδέως.

Τὸ μὲν γὰρ ἔτερον λουτρόν ἔστιν, οὐ πότος,

Ψυκτῆρι πίνειν καὶ κάδοις θάνατος μὲν οὖν.

Κατόπιν ὅμως μετέβαινον συνήθως εἰς μεγαλύτερα ποτήρια, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀνάχαρσις παρὰ Διογένει Λαερτίῳ 1. 103 § “Θαυμάζειν φησὶ, πῶς Ἑλληνες ἀρχόμενοι,, μὲν ἐν μικροῖς πίνουσι, πλησθέντες δ' ἐν μεγάλοις,, Τὰ μεγαλύτερα ταῦτα ποτήρια ἔχώρουν ἐνίστε μεγάλην ποσότητα πόματος. Τοῦτο συμπεραίνεται ἐκ τῶν τοῦ Ἀλέξιδος παρ' Ἀθηναίω σελ. 431. ὅπου τις παραπονεῖται λέγων

Οὐ συμποτίαρχος ἦν γὰρ, ἀλλὰ δήμιος

Ο Χαιρέας κνάθους προπίνων εἴκοσιν.

Εἴκοσι κύαθοι ἀποτελοῦσι περίπου 217 χιλέως, ταυτέστι $\frac{3}{4}$ περίπου τῆς κατὰ τὴν Ἑλλάδα σημερινῆς ὁκας. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀκόμη ὀλίγον παραβαλλόμενον πρὸς ἐκεῦνο τὸ ὅποιον ὁ Πλάτων συμπ. 213 ἀναφέρει περὶ Ἀλκιβιάδου καὶ τοῦ Σωκράτους,, ἀλλὰ φερέτω Ἀγάθων εἴ τι ἔστιν ἔκπωμα μέγα μᾶλλον δὲ οὐδὲν δεῦ ἀλλ., λὰ φέρε, πᾶ, φάναι, τὸν ψυκτῆρα ἐκεῖνον, ἰδύντα αὐτὸν πλέον ἡ ὀκτὼ κοτύλας χωροῦντα τοῦτον ἐμπλητασμάνενον πρῶτον μὲν αὐτὸν ἔκπιεν, εἴτα τῷ Σακράτει κελεύειν ἐγχεῖν καὶ ἄμα εἰπεῖν. Πρὸς μὲν Σωκράτη, ὃς ἄνδρες, τὸ σόφισμά μοι οὐδέν ὄπόσον γὰρ ἀν κελεύειν, ση τις, τοσοῦτον ἔκπιῶν, οὐδὲν μᾶλλον μήποτε μεθυσθῆται τὸν μὲν οὖν Σωκράτη ἐγχέαντος τοῦ παιδὸς πίνειν.. Ὁκτὼ κοτύλαι ἡ $\frac{3}{4}$ τοῦ χοέως ἀποτελοῦσι περίπου 1 $\frac{1}{4}$ τῆς ὁκας. Ἀλλὰ τὶ πρέπει νὰ εἴπῃ τις, μαν-

θάνων ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Ἐφίππου παρ' Ἀθηναίω Ι σελ. 434, δτι ὁ Ἀλέξανδρος προέπιε τοῦ Πρωτέου ἐν ἀγγείον χωροῦν δύο χοέας, περίπου ὀκάδας 5, καὶ ὅτι οὗτος τὸ ἐπανέλαβεν, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ;

Τοιαῦτα ποτήρια ἐδύναντο δικαίως νὰ ὀνομασθῶσι „λουτρὰ, ἢ φρέατα.., Σιμὰ τούτου ἀπητεῖτο νὰ ἔκπλη ὁ συμπότης τὸ ποτήριον ἀπνευστὶ, τὸ ὅποιον ἀμυστὴ „πίνειν καὶ ἀμυστίζειν ἐλέγετο.., Ἀλλ' ὁ τρόπος τοῦ πότου δὲν ἦτο πανταχοῦ ὁ αὐτὸς κατὰ τὸν Ἀθήναιον ιά. σελ. 463 ὅστις λέγει, “ὅτι τρόποι εἰσὶ πόσεων κατὰ „πόλεις ἤδιοι, ὡς Κριτίας παρίστησιν ἐν τῇ Λακεδαι- „μονίων πολιτείᾳ διὰ τούτων. Ο μὲν Χίος καὶ Θάσιος „ἐκ μεγάλων κυλίκων ἐπιδέξια, ὁ δὲ Ἀττικὸς ἐκ μικρῶν „ἐπιδέξια, ὁ δὲ Θετταλικὸς ἐκπώματα προπίνει δτφ „, ἀν βούλωνται μεγάλα. Τοῦτο τὸ “ἐπιδέξια ἢ ἐπιδεξιὰ „, ἐτηρεῖτο ἐπιμελῶς δχι μόνον εἰς τὴν πόσιγ, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶν ὅ, τι μετέβαινε κατὰ σειρὰν ἀπὸ συμπότου εἰς συμπότην. Οθεν λέγει ὁ Πλάτων πολιτ. δ σελ. 420 “ἐπὶ δεξιὰ διαπί- „νειν,, ἐν δὲ συμποσίῳ σελ. 214 “ἐπὶ δεξιὰ λόγον εἰπεῖν καὶ πάλιν“ ἐπιτάξαι ἐπὶ δεξιὰ, καὶ σελίδῃ 223. “ἐπαινεῖν καὶ πίνειν ἐπὶ δεξιά. Παρὰ δὲ Ἡλιοδώρῳ αἰθιοπ. γ'. 11. ἡ περὶ αγωγὴ τῆς κύλικος ἐγίνετο κατ' ἤδιόν τινα τρόπον. “ἐπεὶ „, δὲ τὰς κύλικας ἔδει περιάγεσθαι προέπινεν ὁ Θεαγέ- „νης. καὶ ἄκων ἐκάστῳ φιλοτησίαν· ὡς δὲ εἰς ἐμὲ πε- „, ριῆλθεν. Ἐχω τὴν φιλοφρόνησιν εἰπόντος κ. τ. λ. Τοῦτο ἀπαντᾶται καὶ εἰς τὸν Δουκιανὸν ὄνειρ. ἢ ἀλεκτ. 13. “Ἐντούτῳ ὄντα με καὶ φιλοτησίας προπίνοντα ἐν χρυσαῖς „, φιάλαις ἐκάστῳ τῶν παρόντων.,, Ἐνταῦθα λοιπὸν ἐκα- „στος τῶν συμποτῶν προπίνει ἐκάστου τῶν ἄλλων χω- „ριστά. Τὸ δὲ “φιλοτησίας προπίνει „ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ καθ' ἡμᾶς σύνηθες “ πίνειν εἰς ὑγιείαν, διότι καὶ τότε κατὰ τὸν Ἀθήναιον ιά. σελ. 498 “πληροῦντες προέπι- „νον ἀλλήλοις μετὰ προσαγορεύσεως,, καθὼς καὶ ἥμεῖς σήμερον συνηθίζομεν. Τί δὲ περίπου προσαγορεύοντες ἔλε-

γον, δύναται νὰ συμπερανθῇ ἐκ τοῦ ἀνωτέρῳ χωρίου τοῦ Ἡλιοδώρου. Αἱ προπόσεις αὗται ἔγινοντο φυσικῷ τῷ λόγῳ κυριωτέρᾳ ἀφορμὴ τῆς ἀμέτρου οἰνοποσίας, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεδοκιμάζοντο ἔξολο κλήρου ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ τὸν Ἀθήναιον I σελ. 432.

Ἡ συνδιάλεξις ἡτο ποικίλη, ἡ δὲ παρρήσια, ἡ εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Ἀθηναίους προσιδιάζουσα φαιδρότης καὶ εὐθυμία, ἡ εὐτυχὴς ἐκείνη τῆς ψυχῆς διάθεσις, ἡτις ἡτο προχειροτάτη εἰς σκώμματα καὶ ἐπιτυχῆ ἀστειέματα, ἐπροξένουν εἰς τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος συμπόσια χάριν ἔξαίρετον. Διάλογοι ἐπιδεικυόντες τόσην ἀγχίνοιαν, ὅσην οἱ τοῦ Πλάτωνος καὶ Εενοφῶντος, καὶ καθιστάνοντες περιττὸν πᾶν ἄλλο εἶδος ψυχαγωγίας, ἥσαν βέβαια σπανιώτατοι ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες δοξάζοντες, ὅτι δλοι οἱ φιλοσοφικοὶ διάλογοι ἔπρεπε νὰ ἔξορισθῶσιν ἀπὸ τὰς διηγήσεις τῶν εὐθύμως συμποσιαζόντων, ὡς π. χ. ὁ Πλούταρχος συμπ. α. 1, I. ῥητῶς ἀποφαίνεται, “ μὴ δεῖν, ὥσπερ οἰκοδέσποιναν, ἐν οἷνῳ φθέγγεσθαι φιλοσοφίαν. „ Ἀλλὰ καὶ ὅπου κατέφευγον οἱ συμπόται εἰς ἀθύρματα καὶ ἄλλα μέσα ψυχαγωγικὰ, τὴν διάχυσιν ἐδημιούργει τὸ ἵδιον αὐτῶν πνεῦμα καὶ δὲν κατήντων ποτὲ εἰς τὴν παθητικότητα, ὡς εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου ποικίλα ἀκροάματα καὶ θεάματα, ἀναγνώσεις καὶ πολύφωνοι συμφωνίαι, ἀγῶνες πυγμῆς καὶ παντομιμίας ἐπλήρουν τὰ κενὰ τοῦ δείπνου, καὶ ἡ τοῦ καλοῦ ἀγευστία ἐπροχώρει τόσον μακρὰν, ὥστε καὶ αὐτὸν τοῦ Πλάτωνος οἱ διάλογοι δραματικῶς παντάνοντο κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου συμπ. 8. I. σελ. 923. ἡ κατήντα εἰς ἀηδεῖς διατριβὰς, ὅποιας ὁ Δημοσθένης ἀναφέρει, ἵσως μὲν μεθ' ὑπερβολῆς τινος, ἀλλ' ὅχι χωρὶς λόγου, περὶ τῆς αὐλῆς τοῦ μακεδόνος Φιλίππου Ὁλυνθ. β'. σελ. 23. “ λοιποὺς δὲ περὶ αὐτὸν αὐτὸν λητὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, οἵους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦτα, οἷα ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὄγομάσαι. Δῆλον δ' ὅτι ταῦτα ἐστὶν ἀληθῆ καὶ

„ γὰρ οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον, ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγεστέρους δύντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, μίμους γελοίων, καὶ ποιητὰς αἰσχρῶν ἀσμάτων, ὃν εἰς τοὺς συνόντας ποιοῦσιν ἔνεκα τοῦ γελασθῆναι, τούτους ἀγαπᾶν καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει. „ Εἰς τὰς αὐλὰς τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου διέμειναν μὲν τοιαῦται δείπνων διατριβαὶ, οἷον αἱ ὄρχήσεις γυμνῶν γυναικῶν τῆς Θεσσαλίας παρ' Ἀντιγόνῳ Ἀθήν. υγ'. σελ. σελ. 607 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τὰ καθαρὰ Ἑλληνικὰ ἥθη ἐπροχώρουν ταχέως εἰς τὴν παντελή των φθοράν.

Μουσικὴν καὶ ὄρχησιν ἡγάπα ὁ "Ἑλλην εἰς τὰ συμπόσια. Αἱ αὐλητρίδες ἥσαν, ὡς προείπομεν, ἀναγκαῖαι διὰ τὰς τελετὰς τῆς θυσίας ἀλλ' ἔμεναν καὶ μετὰ τὴν θυσίαν εἰς τὰ συμπόσια, καὶ δυσκόλως ἀπαντᾶται ἐπὶ μνημείων πλήρης συμποσίου παράστασις, χωρὶς αὐλητρίδων ἡ κιθαριστριῶν. 'Ο Πλάτων ἀποδοκιμάζει ρήτως τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ εἰς τὸ συμπ. σελ. 176 εἰσάγει τὸν Ἔρυξίμαχον λέγοντα· " τὴν μὲν ἄρτι εἰσελθοῦσαν αὐλητρίδα, τρίδα χαίρειν ἔân αὐλοῦσαν ἑαυτῇ, ἔân γε βούληται, ἢ ταῖς γυναιξὶ ταῖς ἔνδον" „ πολὺ δὲ σφοδρότερα λαλεῖ κατ' αὐτῶν Πρωταγ. σελ. 347, ὅπου διατείνεται, ὅτι ἀνήκουσι μόνοι εἰς τὰ συμπόσια τῶν φαύλων καὶ ἀγοραίων ἀνθρώπων· " καὶ γὰρ οὗτοι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις δὶ ἑαυτῶν ξυνεῖναι ἐν τῷ πότῳ, μηδὲ διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς καὶ τῶν λόγων τῶν ἑαυτῶν ὑπὸ ἀπαιτεῖσθαι, τιμίας ποιοῦσι τὰς αὐλητρίδας, πολλοῦ μισθούμενοι ἀλλοτρίαν φωνήν, τὴν τῶν αὐλῶν, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων φωνῆς ἀλλήλοις ξύνεισιν. ὅπου δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ ξυμπύται καὶ πεπαιδευμένοι εἰσὶν, οὐκ ἂν ἴδοις οὕτ' αὐλητρίδας, οὔτε ὄρχηστρίδας, οὔτε ψαλτρίας, ἀλλὰ αὐτοὺς αὐτοὺς ἵκανοὺς δύντας ξυνεῖγαι. , Παράβ. Πλούταρχ. συμπ. ζ. 7. καὶ 8. δστις δὲν παρακολούθει τὸν Πλάτωνα.

* Αν ἡ κρίσις αὕτη τοῦ Πλάτωνος ἦναι πικρὰ κατάκρι-

σις, διευθυνομένη κατὰ τοῦ Ξενοφῶντος, δὲν ἔξετάζομεν ἐνταῦθα. Φαίνεται ὅμως κατὰ πάντα λόγον αὐτηρά· καὶ πιθανῶς δὲν ὑπῆρξαν πολλὰ συμπόσια, μάλιστα νεωτέρων, εἰς ἵλαρυνσιν τῶν ὅποιων δὲν συνέδραμε Μουσικὴ καὶ ὄρχησις· μιμικὴ δὲ ὄρχησις, ὅποιαν ὁ Ξενοφῶν ἀριστεριγράφει, δὲν δύναται ποτε νὰ ὀνομασθῇ φαύλη διάχυσις. 'Δλλ' αἱ αὐλητρίδες καὶ φάλτριαι ἔχρησίμενον, πολλάκις καὶ εἰς ἄλλον σκοπὸν, καὶ τότε ὀλίγον διέφερον τῶν ἔταιρῶν. Παρὰ τῷ Πλαύτῳ ἐμφανίζονται πάντοτε τοιαῦται, καὶ τοῦτο παριστάνουσι σαφῶς πολλαὶ ἀγγείων γραφαῖς. Τοιαύτη τις χρῆσις τῶν αὐλητρίδων ὑποσημαίνεται εἰς ὅσα ἀναφέρει ὁ στωϊκὸς Περσαῖος παρὸ 'Αθηναῖών ιγ'. σελ. 607. Σοφιστής τις ἀνένευσε πρῶτον ν' ἀφήσῃ τὴν αὐλητρίδα νὰ καθίσῃ πλησίον του. "Εἰθ' ὡς, στερον πωλουμένης τῆς αὐλητρίδος, καθάπερ ἔθος ἐστὶν ἐν τοῖς πότοις γίνεσθαι, ἐν τῷ ἀγοράζειν πάνυ νεανίσκος ἥν καὶ τῷ πωλοῦντι ἄλλω τινὶ θάττον πρεσθέντι, τι ἡμφισθήτει, καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸν πεπρακέναι. "

['Εκ τοῦ Χαρικλέους τοῦ Β. Α. Βεκκέρου]